

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

Szerkesztik: **Dr. KUN BÉLA** és **Dr. RÉVÉSZ IMRE.** Főmunkatárs: **Dr. SZÁSZ IMRE.**

Megjelenik minden szombaton.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
DEBRECEN, KOLLÉGIUM.

Előfizetési ár félévre hét pengő.

Probléma.

Ma már az egész vonalon nyilvánvaló az, hogy az adott helyzetben az egyházak iskoláikat fenntartani nem tudják. Keresniök kell a különböző módokat, amelyek által a megtartást biztosíthatják. Ebben az irányban történik is már valami. Eddig az történt, hogy a politikai községeket a fenntartó egyházak megkeresik és kériek tőlük az iskolai terhek egy részének elvállalását. Folytak is már ezirányban a tárgyalások éppen nem csendben és éppen nem simán. Bár nagyon sok helyt egészen indokolt az iskolai terheknek a politikai községgel való megosztása, különösen indokolt olyan helyen, ahol a másvallású birtokos, vagy birtokosok eddig se egyházi, se kimondottan iskolai adót, vagy hozzájárulást nem fizettek, hanem az iskolai teher a maga egészében a fenntartó egyháztagnak vállaira nehezedett, mégis azt halljuk és azt tapasztaljuk, hogy ilyen helyen is élénk vita, heves támadás közepette utasítják vissza az egyháznak a kérését. Ma mindenütt irtóznak és fáznak az emberek az újabb megterhelésnek még a gondolatától is. Nem csoda. Az anyagi nyomorúság lelki nyugtalanságot is szül, ezt a nyugtalanságot, az ebből származó rövidlátást, sok esetben rossz akaratot észlelhetjük ennek a kérdésnek a tárgyalásánál. Innen van az, hogy még református presbíter is, és pedig olyan, aki eddig hűnek bizonyult, képviselőtestületi gyűlésen erélyesen tiltakozott református egyházának iskolai segélykérése ellen és annak megadását ellenezte. Hiába való volt minden felvilágosítás, az iskolai teherviselés aránytalanságát igazoló statisztikai kimutatás, a község az egyház kérelmét ridegen elutasította. Ha most már meg tekintetbe vesszük azt a sok hangos, üres beszédet, félreértést, sértegetést és a demagógiának az egyház, a vallás, a lelkész, a tanító elleni támadását és kirohanását, amelyek a tárgyalások alkalmával mind előállhatnak és megtörténhetnek, mint ahogy sok helyen meg is történt már: nem találjuk szerencsésnek még átmene-tileg se a dolognak ezt a megoldási módját,

hanem törvényhozás útján, jogszabállyal szeretnénk rendeztetni, egyetemlegesen ezt a nagyon fontos és nagyon sürgős ügyet.

Itt azután önként felvetődik a kérdés: ha továbbra is tart a gazdasági válság okozta nyomor, sőt súlyosbodik az, vajjon szereshető-e érvény a törvényes rendelkezésnek is, vajjon az iskolai teher áthárításával elérjük-e célkitűzésünket, vajjon lesz-e abban a helyzetben a magyar akár mint állami, akár mint községi adózó, hogy ezt a terhet elviselje, enmő adóját kifizesse?

Valószínű, hogy még a mostaninál is mostohább idő eljövételére gondolnak azok, akik azt hangoztatják, hogy a tanítók létszámát apasztani kell, hat helyett hármat, tíz helyett ötöt kell alkalmazni csak (nem tudjuk aztán, hogy az így szanált tanítók, valamint az elhelyezkedésre váró ifjú tanító-sereg melyik légióba soroztatnék be?), legyen úgy, mint régen volt, délelőtt tanítsa a tanító az egyik osztályt, délután a másik osztályt, ha mindjárt 120, vagy 140 lesz is tanítványainak a száma. Azután famegtakarítás szempontjából ne nyáron, hanem télen adjuk meg a nagy szünidőt s a tüzelőanyagot maguk a gyermekek hozzák magukkal, mint tették ezt az apáink és nagyapáink. Ilyen és ehhez hasonló kijelentéseket és előterjesztéseket sűrűn hallhatunk ma már falun. Ma még hihetetlenül hangoznak ezek a szavak és óvjon is bennünket Isten ilyen állapotoknak a bekövetkezésétől, de ki tudja, hogy egyik, vagy másik rendszer életbeléptetésére nem kerül-e sor? Eljöhet bizony az az idő a mi életünkben is, amikor majd a helyi, természetbeni javadalomból és anyagi forrásokból kell fenntartani iskoláinkat, tanítóinkat, lekipásztoraikat, eljöhet az az idő, amikor a megsárgult, régi hiványban foglaltak teszik és képezik kizárólagosan lekipásztori és tanítói összes fizetésünket. És a helyünkön nekünk akkor is szilárdan meg kell állani, mint cselekedték azt nagynevű eleink.

Sz. I.

Testi adományod lelked gazdagodása.

Iskolapolitikánk.

I.

Vannak, akik azt mondják, hogy nincs is ilyen. Én meg abban látom a bajt, hogy sokféle van.

Az egyetemes tanügyi bizottság mult, 1931. évi ülésén Antal Géza püspök, aki minden alkalommal bizonyosságát adja az ő kiváló gyakorlati érzékének, nagyon bölcs indítványt tett. Az volt ennek a lényege, hogy a legközelebbi — tehát 1931. tavaszi — konventi vagy zsinati ülés alkalmával értekezletet kellene tartani s arra előkészíteni rendszeres munkálatot arra nézve, hogy milyen intézményeink fenntartása mutatkozik az egyház szempontjából elengedhetetlennek s melyek azok az intézményeink, amelyekről, ha anyagi okok kényszerítenek, le lehet mondanunk.

Ez a gondolat érthetően általános helyesséssel találkozott, ámbár még akkor nem tudtuk azt, hogy 1931 nyarán milyen gazdasági helyzet fog előállni; de azt már akkor is tudtuk, sőt tudjuk sok esztendő óta, hogy intézményeink, ezek között iskoláink, felállításában és fenntartásában nem mindig előrelátás és megfontolás, hanem igen sok esetben ötletszerűség volt az irányadó és sokkal inkább az intézkedésre közvetlenül jogosultak temperamentumától, mint a reális szükségégtől függött már vagy ötven esztendő óta az intézményeink felállítása vagy abban hagyása.

Ennek az Antal Géza-féle indítványnak lett is eredménye. Annyi, hogy a konventi elnökség kérésére Imre Sándor egyetemi tanár, az egyetemes tanügyi bizottság alelnöke és a dunamelléki egyházkerület középiskolai felügyelője a zsinati ülései alkalmából egyik délután igen élvezetes és felettébb tanulságos előadást tartott a zsinati atyák előtt református, sőt általában magyar iskola-ügyünk általános bajairól. Ezt az alapos és nagystílusú előadást mindenki gyönyörűséggel hallgatta és végighallgatása után mindenki tisztábban látta azt, amiről addig is tudott és mindenki megértette az általa is észlelt jelenségek összefüggését és magyarázatát.

Azonban — sajnos — Imre Sándor a drága és sok minden jóra szükséges idejét végsőleg mégis hasztalanul áldozta. Oleum et operam perdidit. A zsinati atyák tudás-mennyiségének gyarapodásán kívül az ő előadásának más eredménye nem volt. Sem a zsinat, sem a konvent nem foglalkozott az Antal Géza igazán életbevágó kérdéseivel: mit tartsunk hát meg minden áron és mi az a ballast, amitől jobb idejekorán menekülnünk.

Aztán jött a nyár és most már nemesak Antal Géza figyelmeztetett, hanem az egyszerűen felbukkant válságos helyzet és az annak nyomában támadt általános riadalom. Ahogyan ez már ilyenkor szokásos, következett az „égszakadás-földindulás, a fejemen egy koppanás“

bomlasztó idegeskedése. A magában véve is súlyos helyzetet teljesen elrontották azok a rendelkezések és nyilatkozatok, amelyek — felelős és felelőtlen tényezők részéről egyaránt —, viruló és jól bevált intézményeknek is elsvasztására irányultak. Különösen pedig az a rosszlelkű demagógia, amely rádísputálta még intelligens és maguk fejével gondolkodó emberekre is azt a nemzetgyilkos felfogást, hogy Magyarországon a közműveltségre feleslegesen sokat költenek. Nem azt, hogy erre vagy arra a kulturális ágazatra sokat költenek és hogy tehát a kulturális kiadásoknak egyenletesebb megosztása volna helyénvaló. Hanem azt, hogy a magyarnak nincs szüksége a kulturális kiadásokra és nevetséges a kultúrfölényre törekvés. Ennek a lelketlen agitációnak a következtése leghamarabb jelentkezett az egyházak iskoláinál: Ha nincs szükség kultúrfölényre, le kell szállítani az állami hozzájárulást; ha nincs szükség kultúrfölényre és immár maga az állam sem ad annyi pénzt mint eddig — mondta a nép —, ne adjunk mi se annyit. Úgy is nagyon sok a tisztviselők fizetése, ezt hallották bőven kifejtve a képviselőválasztásokon, ezt észlelték a kormány kora őszi rendelkezéseiből. Ha sok, kezdjük meg mink is, ami tőlünk telik. Nem kell egyházi adót fizetni, hiszen se a papnak, se a tanítónak nem kell az a nagy fizetés. Már pedig az egyházi adó a köztudatban még ma is csak papbér.

Jól tudom, nem csak ez az oka az egyházi adó nem fizetésének, hanem a nagy szegénység is. De ha csak a szegénység volna az oka, akkor legalább egy rész befolyne. Ám vannak helyek, ahol még álmodni sem lehet ma már egyházi adóbevételről. Nemcsak azok nem fizetnek, akik nem tudnak. Akik tudnának, azok sem akarnak.

Node mindegy, akár miért nem fizetnek. Tény azonban, hogy már az ősszel ott volt az újabb nagy memento: nem folyik be az egyházi adó, nincs miből teljesíteni az egyház folyó kiadásait. Itt tehát az ideje, hogy megnézzük, mit lehet főzni az üres kamarából s ne akarjunk lakomát rendezni, mikor talán köménymagos levesre sem telik. De viszont legalább ez a rántott leves legyen meg akárhogy is, mert különben elveszünk.

Akkor jött a zsinat őszi ülészaka. Megint tartottunk értekezletet, megint hallottunk egy néhány nagyon szép beszédet. Meg is bizta a Zsinat a Konvent úgynevezett elnöki tanácsát, alakítson bizottságot, amely a beállt nehéz időben a szükséges intézkedéseket tegye meg. Az elnöki tanács meg is alakította a bizottságot, kijelölte annak előadóit is — egyházigazgatási és illetőleg iskolai ügyeink legkiválóbb munkásait —, s ezzel az egész ügy ismét a padlásra került. Sem a bizottság nem ült össze, sem az előadók nem jöttek propozíciókkal — legalább tudtunkkal nem, hiszen akkor a bizottságot mégis össze kellett volna hívni.

Az egyetemes tanügyi bizottság legutóbbi ülésén Imre Sándor alelnök, aki az előbb említett bizottság két előadójának egyike, igen helyes javaslatot tett. Lényege ennek a javaslatnak az: gyűjtsük össze mindennemű iskolánk anyagi helyzetére vonatkozó adatokat, mert csak ezeknek az adatoknak a birtokában leszünk abban a helyzetben, hogy világosan lássuk magunk előtt a feladatainkat.

Természetesen ennek az adatgyűjtésnek csak akkor lehet haszna, ha mindenünnen a pontos és hiteles adatot kapjuk meg. Továbbá csak akkor, ha nem állunk meg az adatgyűjtésnél, hanem az adatok alapján még az ősz előtt valamely elhatározó lépést tehetünk. Neki menni az új iskolai évnek úgy, hogy balmazújvárosi állapotok állhassanak elő jövőre is, igazán kétségbeejtő volna.

EGYHÁZ

Egyházaink anyagi válsága, különös tekintettel a beregiekre

I.

Ma, amikor az állam rendkívüli, sokszor elevenbe vágó rendelkezésekkel igyekszik háztartását a legszűkebb korlátok közé szorítani, amikor vármegyéket, főispánságokat, járásbíróságokat, szolgabíróságokat, adóhivatalokat von össze, vagy szüntet meg, tisztviselőket elbocsát, fizetéseket leszállít, mi, egyházi örállók még mindig összetett kezekkel nézzük, hogy miként sülyed egyházaink anyagi mérlege a tökéletes csőd felé. Nagy baj ez az államnál is, de még nagyobb veszedelem nálunk, mert a fegyelmi és végrehajtási eljárásokkal fenyegetett híveknek nehéz dolog a krisztusi szeretet evangéliumát hirdetni s ami még nehezebb: nehéz őket megtartani híveknek. Nálunk az anyagi válságot sem lefolyásában, sem következményeiben nem lehet elválasztani a lelki válságtól, éppen azért létezik egyházunknak, hogy ezzel a kérdéssel sürgősen és eredményesen foglalkozzék.

Itt a huszonnegyedik óra. Ennek közeledtét jelezte már egy évvel ezelőtt a „Református Figyelő” s ennek megérkezését jelenti e lap hasábjain dr. Nemes Andor: „Ne temere” címen közreadott vészkiáltása. Az illetékes tényezőkön keresztül egyetemes egyházunknak vélek jó szolgálatot tenni azzal, ha a közvélemény számára néhány ismeretlen adatot feltárok és bátorságot veszek arra, hogy teljes tisztelettel a részleges orvoslás célszerű módszereit is rámutassak.

I. Egyházaink anyagi helyzete.

Nincs szándékomban az idevonatkozó teljes anyagot felölelni, csupán azokra a jelenségekre mutatok rá, amelyeknek ismerete feltétlenül szükséges a helyes diagnózis megállapításához.

a) Közigazgatásunk túlságosan bonyolult, nehézkes. Ezt minden szónál jobban megvilágítja egy találmányra kikapott példa. A hetei lelkész helyet ad udvarán a községi tűzoltó szertárnak évi 2 pengő hasznbérért. A szerződés belekerül a jegyzőkönyvbe s a három példányban kiállított szerződést lelkész felterjeszti az esperesi hivatalhoz. Az esperesi hivatal az okmányokat véleményezés végett megküldi az e. m. ügyésznek. Az ügyész visszaküldi lelkésznek, hogy ne 3, hanem 4 példányban állítsa ki. Az elkészített négy példány ismét ügyész kezébe kerül. Onnan vissza megy az Esperesi hivatalhoz. Az esperesi hivatal több ügydarabbal együtt kiadja a főjegyzőnek. A főjegyző referálás végett megküldi egyik jegyzőnek. Közgyűlés után a jegyző záradékkal együtt megküldi a főjegyzőnek, ki aláírja s egy példányt kiküld a hetei egyháznak. A többi iratot visszaküldi az esperesi hivatalba. Az esperesi hivatal a szerződés egy példányát megküldi az egyházmegyei levéltárnak. Mi történt itt? Az, hogy egy 2 pengős szerződés ügykezelésének csupán dologi kiadása belekerült papír és portó címen 3 pengőbe.

Régen? Amikor egyházaink „olyhirtelen szaporodtak, mint az esthajnal után a tsillagok”, a lélek volt a fontos és nem a külső, a forma. A lélek tüze magasra lángolt, hősök, marttyrok születtek és igen nagy dolgokat igen egyszerűen intéztek el. Amikor Kecskeméten nagy hódítást tett a protestantizmus, a katolikusok és „Luther keresztyének” összegyűltek a főbíró házában és megállapodtak, hogy az öreg kőtemplom a katolikusoké, a másik pedig a protestánsoké lesz ezentúl. Nem küldözték ezt az írást se jobbra, se balra, csak aláírták így: „Ez szerződésnek és ez dolognak bizonyására adtuk a mi levelünket, kit is Város petsétyével megerősítettünk. Ez levél Kecskevényen költt Végh Mihály Fő Bíró házában, Husvét Nap után való első Szerdán, tizenegy órakor, Anno Domini 1564”. (Tóth Ferentz: Historiája 220. lap.) Azóta se vonta senki kétségbe a kecskeméti öreg templom tulajdonját.

A minden évben szokásos számadások ügye sem mutat vigasztalóbb képet. A nyugtákkal igazolt és lezárt gondnoki naplót a presbiterium felülvizsgálja és aláírásával jóváhagyja. A gondnoki naplóból a lelkész főkönyvi számadást csinál s beírja egy másik nagy könyvbe. A beírt főkönyvi számadásról két egyenlő másolatot készít s úgy ezeket, mint a költségvetésnek és vagyoneleltárnak két-két példányát beküldi a számvevőnek. A költségvetéshez csatolja a múlt évi adószedési főkönyv és a jövő évi adó-kivetési napló pontos másolatát. Ez minden körülmények között egy nagy postacsomag. A számvevő minden elismerést megérdemlő türelemmel és munkával az egész anyagot átnézi, a szükséges felvilágosításokat és pótlásokat bekéri. Azután külön gyűlésre hívja össze a számvevőszék 6 tagját, kik külön napi és fuvardíj

mellett megjelenvén, a számvevő munkáját felülbírálják. Az anyag most már a számvevőszék javaslatával együtt közgyűlés elé kerül, mely a számadások, költségvetések stb. tekintetében végső fokon intézkedik. Ezek után számvevő a számadási iratok egy részét visszaküldi az érdekelteknek, más részét, pl. a vagyon leltárt elküldi lelkészi főjegyzőnek, ki minden egyes darabra rávezeti a jóváhagyási számot és aláírja. Főjegyző tovább küldi esperesi hivatalnak, hol esperesi láttamozást kap. Onnan visszamegy főjegyzőnek, ki az iratok e részét külön expedialja az érdekelt feleknek. Hogy ez a szövevényes jóváhagyási mód papíryanagban, napi és fuvardíjban, portóköltésekben tetemes dologi kiadást okoz, ezt felesleges bizonyítanom. Arról nem is szólok, hogy úgy a számvevő, mint a lelkész részéről milyen lelketelő munkát jelent egy naplómásolatnak kettős példányokban való elkészítése különösen nagyobb egyházakban.

Régen? Nézegetem az egyházmegye életére vonatkozó régi, megsárgult papírokat. A remekbe rajzolt gyöngy-betűk közül milyen egyszerű és mégis milyen komoly kormányzás meghatározható levegője csap felém. Az egyházmegye életén a minden év elején megjelenő s földesurakból tanácsbírákból, asszeszorokból, nótáriusokból álló egyházvidéki látogatóság tartotta kezét. Az esperes mellett ez volt a legfőbb kormányzó szerv, ez adta tudtára és ez vizsgálta felül az egyes egyházakkal kapcsolatban hozott gyűlési határozatokat. Ez vizsgálta meg a helyszínen az egyház számadásait s hagyta jóvá. Komoly és jó munkát végzett, mert egyházaink virágoztak: iskolák, templomok, paplakok épültek, harangok öntettek, állandó segínyt kapott a debreceni, a pataki főiskola, a moldva-oláhországi misszió, de évtizedekig sem került lelkész és presbiterium fegyelmi bíróság elé anyagi kérdések miatt. A hivatalos felülvizsgálattal járó kiadás pedig egyenlő volt a semmivel. A napi és fuvardíj ismeretlen fogalom volt, a látogatóság fogata kapott két véka zabot. Boldog idők, egyszerű emberek. Egyszerű emberek, nagyszerű lelkek. Hová lett a nobile officium?!

Beszélhetnék még nagyon sokat. Mutatóba ennyi is elég. Legfeljebb csak érintem, hogy egyházmegyénknek kilenc fizetett tisztviselője van (22 lelkészből), kik ugyanennyi külön munkakörben dolgoznak, illetve ennyi munkakörben kell bizonyítaniok, hogy méltók a jutalomra. Szólhatnék a rengeteg bizottságról, de akit nagyon érdekel, megláthatja az „Egyetemes Névtár“-ból, hogy a legkisebb egyházmegyék is mennyi bizottsággal dolgoznak. E nagy létszámú tisztviselői kar, e sok bizottság mind azt bizonyítja, hogy egyházmegyei kormányzásunk és adminisztrációnk gépezete mesteri módon ki van építve. Nézzük meg közelebbről is ezt a mesteri gépet. Hogy a hitélet lendülete és virágzása tekintetében nem sok haszna van, azt

láttuk. Most lássuk meg: vajjon nem túlságosan drága-e a mai nehéz, válságos időkben? Luxusgépre ma nincsen szüksége és nincsen pénze a földre sujtott magyar népnek.

Kelemen Gyula,
e. m. helyettes főjegyző.

(Folyt. köv.)

TÖVISEK ÉS VIRÁGOK

A túri főbíró és a szent egyesületek. Sok nyugtalan vérű ember izgatja magát azzal a kérdéssel, hova lesz az a sok pénz s mi térül vissza a köznek abból a kisebb-nagyobb összegű tagdíjból, amit a gombamódra szaporodó egyesületek, egyesületek, szövetségek, társaságok szedegetnek be, hol nyájas kapacitációval, hol csalafinta ígéretekkel, hol végkimerülésig folytatott közelharcban a jámbor hívektől. Ide 1 pengő, ez még a szerényebb fajta spécies, oda 5—10, sőt van már 50 pengős tagságú előkelő szocietás is. A fizetésescsökkentés semmi ahhoz a jövedelemtékozláshoz, amelyet a különböző hazafias, társadalmi, közegészségügyi, művészeti, színházpártoló, madárvédő, bölény-fajfenntartó egyesületek egy summában, vagy hogy ne fájjon úgy a kis kutyának farkavágása, apróbb részletekben, de következetes könyörtelenséggel csiholnak ki a hétfelé lyukas zsebből. Kérde, nyájas olvasó, miféle sok jó járul ebből a nagy vagyont kitevő összegből tereád, vagy a közügyre vissza, ne kérdezd, úgy sem tudod meg soha, vagy csak elvétve nagy ritkán valamelyik büntetőbírói tárgyaláson.

Boldog református magyarom, téged különös sors kegyel, neked a fentiekén kívül még kiváltképpenvaló sok és jó alkalmatosságod vagyon a harmadik zsebed tartalmának megüresítésére. A te egyházad sem terméketlen terület, zöldül itt annyiféle szent egyesület, a Református Figyelő 1931-i Évkönyve ki is hagyott belőle néhányat, maga is sokalta, hogy a Jámbor Jeremiások sem tudtak már szónéklül menni el mellettük. S ha mégis gyötörne a kíváncsiság, miféle áldás hull a sok egylethől s a sok tagsági díjból a köznyomorra, közintézményekre, nagy deficitek elosztatására s egyéb egyházi szükségletekre hát csak kíváncsiskodjál, míg meg nem unod, ezektől ugyan nem tudsz meg egyebet, minthogy „a szövetség adminisztrációja és irodája rendben végzi a maga feladatát“, mert ezek ugyan el nem számolnak neked az ítéletnapig sem. A boldogult (nem megboldogult, csak egyidőben: jól boldogult) Prot. Sajtószövetség olyan figyelmes volt hozzám, hogy az elmaradt tagsági díjat sürgette rajtam s arra a válaszomra, hogy számoljon el előbb befizetett díjaimmal: mire költötte, hova tette, mély hallgatás ülte meg az addig oly lázas taggyűjtőket, estélyrendezőket és hátralékvégrehajtókat.

Nagy baj (ha nem több) egyháztársadalmi

egyesületeinknél, hogy nyilvános számadást sohasem adnak. A fenti Sajtószövetség, a K. Sz. A BGSz., az ORLE közgyűlések, ennek könyvkiadó alapja, a Presb. Szöv. stb., stb. mint drága ereklyéket tartják számadásaikat a sárreíti versezet szerint „régóta titokba, mint ahogy a pisztolyt szokták elrejtteni tokba“.

Túri főbíróuraimék a mult század negyvenes éveiben egy pesti deputálás után szintén nem adtak ugyan részletes számadást, de klasszikus tömörséggel mégis számolának a régi hagyomány szerint ekképpen:

Jöttünk-mentünk : száz forint

Ettünk-ittünk : száz forint

Összesen : háromszáz forint.

...Vagy hogy a mi szent egybezendüléseink azért nem számolnak, mert ők is csak *ilyen* számadást tudnának produkálni!

A familiagyalázó. Az egyszeri zsidótól kérdezték ismerősei, miért keresztelkedett ki? Meg akartam gyalázni a familiát, hangzott a válasz.

Körülbelül ilyen nemes szándék vezethette azt a debreceni presbíter atyánkfíát, aki a napokban, mert nem tudott az egyházzal neki kedvező ügyletet kötni, beszédült az egyedül idvezítő akolba.

...Gyere vissza István, helyed fenn van tartva — a presbíteriumban.

Nem szerencsés hang. Igaza van Szerkesztő úrnak, Nemes barátunknak a mult számban megjelent méltatlankodó cikke nem szerencsés hangon van tartva. Dehát édes Istenem! Világ teremtése óta ép az volt a Tiborcok fátuma, hogy sohasem találták el a szerencsés hangot.

Mélyseges alázattal s nem kevesebb bizalommal kérjük egyházunk bölcs kormányosait és intézőköreit, köztük Szerkesztő urat is, méltóztassanak a helyzetkövetelte szerencsés intézkedésekkel kiszorítani egyházi életünkben a nem szerencsés hangot. De minél gyorsabban, míg ez a hang *vezérszólam*má nem erősödik.

Személyes kérdés és a stempli. Legutóbbi egyik epigrammából a Szerkesztő úr kihúzott néhány sort. Tehette, nála van a kék ceruza. Neki nem fáj, de fáj nekem, aki az elkoptatott hasonlat szerint lelki magzatomat látom minden elmeszüleményemben.

Eszembe jut erről Tóth Kálmán. A szerelem behízogató hangú dalosa képviselő korában nagy felszólalásra készült a kormány ellen a tervezett hírlapbélyeg miatt. Beszédét nagy gonddal megírta, kisímogatta, meggyalulgatta, szó szerint megtanulta, ami poétánál nem kis áldozat s önelégülten egyengette magát a másnapi sikerhez. Reggel a ház folyosóján azzal fogadták, hogy a kormány a tervezett bélyegadót elejtette. Tóth Kálmánból kitört a keserűség:

*A stemplimet, a stemplimet nem bánom,
De a kész oráciomat Isten bizony sajnálom.*

IRODALOM

Bibliai tanulmányok az élet nagy kérdéseiről. Irta Gönczy Béla. Békéscsaba, 1932. 8-rét 53 lap. Ára 1 pengő 50 fillér.

Ez a füzet tulajdonképpen csak mutatvány a szerzőnek egy, a magyar református nép számára írt munkájából, amelynek címe: „*A mi hitünk győzedelme*“. A teljes mű 52 hétre terjedő felosztással foglalkozik első részében a református keresztyén hit igazságával és igazságai-val, második részében ünnepi és egyéb alkalmi bibliatanulmányokat közöl, a harmadik (kevés kivétellel ebben a füzetben olvasható) rész a keresztyén egyéni és közösségi élet nagy kérdéseit tárgyalja, végül a negyedik rész imádságokat tartalmaz, főként a családi istentisztelet céljára.

Ez az itt most napvilágra jutott rész a nagy kérdések közül az imádság, a szegénység és szűkölködés, a gazdagság, a munka, a sáfárság, a szociális kérdés, a szeretet, a családi élet, a nemzeti és közélet, a háború és béke kérdéseit tárgyalja, hogy aztán az egészet az 52. hétre eső, tehát az egész munkát is megkoronázó: „*In hoc signo vinces*“ c., a Krisztusnak és a benne vetett hitnek diadaláról szóló fejezettel zárja be. Minden egyes heti fejezet hét napi tanulmányra van osztva, amelyek egy vagy több bibliai igén, esetleg hosszabb részekben alapulnak.

Az egész munka nagy értéke már ebből a mutatványból kitűnik. A szerző — akinél erre senki hivatottabbat nem ismerünk — kitűnő érzékkel, erős bibliai és egyéb tudással s a magyar néplélek és a református gyülekezeti psziche alapos ismeretével elégíti ki benne egyházi irodalmunk egyik legnagyobb és legaktuálisabb szükségletét: teljesen *hazai* talajból kinövő, *ittthoni* szükségleteknek és problémáknak megfelelő *gyakorlati bibliatanulmányi kalauzt*, vezérfonalul egyfelől bibliakörök, másfelől a magán és családi bibliatanulmányozás céljaira. Amennyire semmi szükség nincsen tizedrangú prédikációskötetek szünni nem akaró megjelenésére, amelyek az egyéni hiúságon s egy szűk kör tiszteletadási óhaján kívül legföljebb csak még bizonyos szombatnapi szükségleteket elégíthetnek ki — éppen annyira szükség van ilyen művekre, amelyek a katedrán kívüli igehirdetés és bibliai munka nagy célját szolgálják. Az élő víznek — az Ezékiel nagyszerű látomása szerint — ki kell a templomból áramlania és ennek a kiáramlásnak termékenyítő felhasználására a Gönczy Béla munkájában itt van a kitűnő csatornarendszer.

A munka előttünk levő részlete a feldolgozott nagy és ma a legégetőbbben aktuális kérdéseket példás egyszerűséggel, mégis sokoldalúan, mélyen, alaposan világítja meg. Látszik, hogy ezek a tanulmányok nem az íróasztalnál születtek, hanem az életben, a pásztori munkában, a bibliaórán s régen kiforrtak már, amikor meg-

kapták ezt a mostani irodalmi formájukat. Ilyen bibliai munka műhelyéből valóban állhatnak elő öntudatos és hitvalló egyháztagek, akiknek semmiféle ellenáramlat nem szédítheti meg sem a fejét, sem a szívét. Ma pedig egész pásztori munkánkat oda kellene minden erőnk megfeszítésével koncentrálnunk, hogy ilyen egyháztagek álljanak elő, ha nem a jelen, akkor a legközelebb jövő nemzedékben, mert az egyháztagság nagy revízióját, amelyhez egyházi gyakorlatunk és törvényhozásunk alig-alig mert még hozzányúlni, rohamosan végzi s talán a nekünk kívánatosnál is sokkal hamarabb el fogja végezni maga az élet. És akkor emberileg szólva minden azon fog megfordulni, hogy a nagy rostában bennmaradó szemek bírni fognak-e azzal a bibliai acélossággal, amely eltörölhetetlen megkülönböztető jellege és romolhatatlan gyümölcstermő-ereje a valódi református keresztyének.

A Gönczy Béla könyve tehát a jelennek s a jövőnek egyformán szolgál és így sem jelenünk, sem jövőnk szempontjából nem tudnánk képzelni semmi szomorúbbat, mint azt, hogyha a még kiadatlan részeknek örökre így kellene maradniok. Mert ez azt jelentené, hogy erre a ritka szerzői áldozatkésztségre — amely nem is a nagy nyomdai költségek hősiessé vállalásával, hanem már ott megkezdődött, hogy egy tömeggyülekezeti munkával és magasabb egyházi adminisztrációval agyonterhelt pásztor még könyvirásra is el tudott szakítani a pihenés csekély óráiból — azoknak, akiknek ő szolgálni akart, nincs más feleletük, mint a háládatlan közöny.

A könyv módszerére általában az az egy megjegyzésünk van, hogy szerintünk a hitvalló és hitvallási öntudat erősítésének és mélyítésének nagyon hasznos módja volna az egyes bibliai tanulmányoknak a Heidelbergi Káté és a Második Helvét Hitvallás tételeivel való megvilágítása, rögzítése, summázása. Részletekben pedig a János 10:16-nak teljesen hibás „egy akol“ fordítása használatát kifogásoljuk. A „revideált Károlyi“ nem Vulgata s annak nyilvánvaló tévedéseit — különösen ilyen helyt, ahol főbenjáró értelmi különbség is forog szóban! — okkal-móddal még a legegyszerűbb gyülekezeten is meg lehet és meg kell világosítani.

A nyomdailag is — egypár kisebb hiba leszámításával — csinosan kiállított olcsó művet teljes szívünkkel, teljes elménkkel és minden erőnkkel ajánljuk.

R. I.

HALOTTAINK

Czeplédy Lajos hajdúszoboszlói nyug. református igazgatótanító február 26-án, életének 70. évében Debrecenben elhunyt. Buzgó, hivatásos és áldásos eredményű tanító volt. Özvegye, leánya, veje dr. Molnár Béla balmazújvárosi lelkipásztor és kiterjedt rokonsága gyászolja.

Dr. Adamecz János okleveles református lelkész, középiskolai tanár és békéscsabai hitoktató lelkész február 26-án, 28. évében, egy évi súlyos szenvedés után Mindszenten meghalt. Hűséges, szép reményekre jogosító tudós ifjú volt.

KÜLÖNFÉLÉK

Meghívó az Országos Református Szeretetszövetség 1932 március 18-án délután fél 6 órakor Budapesten a theol. akadémia dísztermében (Ráday-utca 28.) tartandó rendkívüli közgyűlésére. Tárgy: Az alapszabályoknak a Belügyminiszter észrevételei szerint módosítása.

Erling Eidem upsalai érseket, Söderblom Náthán utódját, kinevezése alkalmából dr. Baltazár Dezső püspök a magyar református egyház nevében levélben köszöntötte. Az új érsek meleghangú levélben válaszolt, köszönetet mondva és Isten áldását kérte egyházunkra.

Báró Vay Lászlót, egyházkerületünk egyik világi jegyzőjét, aki már előzően Bihar vármegye főispánja volt, február 29-én iktatták be Debrecen város és Hajdú megye főispáni székebe. Előbb a vármegyei törvényhatóság tartott ülést, egy órával később a városi. Az utóbbin előbb a hatóság részéről Vásáry István polgármester, egyházkerületi tanácsbíránk, a törvényhatósági bizottság nevében pedig dr. Szűcs Géza, debreceni egyházmegyei tanácsbíró üdvözölte. A főispán tartalmas programot adott. A beiktató közgyűléseken megjelentek a szomszéd törvényhatóságok képviselői és a törvényhozásnak is több tagja, köztük Petri Pál államtitkár. A beiktatás után a városházán negyvennél több küldöttség tisztelgett az új főispánnál, elsőnek a tiszántúli egyházkerület és a debreceni Kollégium küldöttsége, élén dr. Baltazár Dezső püspökkel. A főispán a püspök üdvözlő szavaira adott válaszában meleg szeretettel emlékezett meg a Kollégiumról, amelynek tanítványa volt. Báró Vay László, aki egyházkerületünkben a maga munkájával is őszinte tiszteletet érdemelt ki, dédunokája báró Vay Miklós egykori kancellárnak, később koronaőrnek és főrendiházi elnöknek, aki a múlt század utolsó évtizedeiben a magyar reformátusság világi feje, hosszú időn át konventi elnök s az 1881-i debreceni zsinatnak, valamint az első budapestinek világi elnöke volt s a múlt század negyvenes éveiben a mi egyházkerületünknek, majd később hosszú évtizedeken át a tiszáninneni egyházkerületnek volt főgondnoka.

Dr. Láng Nándor, a debreceni tudományegyetem most nyugalomba vonult nagyérdemű tanára, a debreceni római katolikus egyházközség világi elnöke, aki tanári működése alatt az ifjúság lelkes és önzetlen barátjaként is különös tiszteletet érdemelt ki, ötven pengő adományt küldött a kollégiumi Kántus javára, amelynek — mint írta — szép énekében sokszor

gyönyörködött. A túlnyomóan hittanhallgatókból álló Kántus iránti szeretet e szép példáját örömmel jegyezzük fel.

Szily Kálmán államtitkár március 10-én Debrecenbe érkezett az egyetemi központi épület befejezési munkálatainak megvizsgálására. Ma már bizonyosnak mondható, hogy az öreg kollégiumi épület a jövő iskolai évben már nem fog egyetemi célokat szolgálni.

A debreceni egyetem diákjóléti bizottsága a napokban állította össze számadását arról a 14,000 pengőről, amelyet szegénysorsú hallgatók számára állami segítségül kapott. A segély kiosztásánál természetesen nem lehet a fakultások közt teljes egyenlőséget teremteni, mert a népesség is különböző, például a jogi fakultás hallgatóinak száma háromszorosan meghaladja a theologiai karét; de viszont a hallgatók anyagi viszonyai tekintetében is nagy különbségek vannak. Háromezer korona körüli összeg azonban mindegyik fakultásnak jutott. Ezenkívül vannak a különböző helyi segélyek. Újabban ismét remény adatott arra, hogy számottevő újabb támogatásban részesül az ifjúság. De szükség is van erre, mert igazán nagy a szükség. A diákjóléti iroda — igen helyesen — készpénzzel senkit sem segélyez, hanem közvetlenül fizeti ki a megadott segélyből az egyetemi hallgató tandíját, vizsgadíját, lakáspénzét vagy kosztpénzét. Egy rész ruhát kapott, szintén ezzel a móddal: a szabót fizeti a diákjóléti iroda. Ilyenformán ment ez a régi jó kollégiumi időkben is, a nagyszámú alapítványok terhére. De az alapítványokat elvitte a háborút követő nagy gazdasági összeomlás és ma jószerint csak a Baltazar Dezső püspök gyűjtéséből származó alapítvány áll a kollégiumi ifjak támogatására.

Adomány. A pócsmegyeri református egyház 43 éven át volt tanítója, néhai Fenyvesy Ferenc szép emeletes villáját az egyháznak hagyományozta szegénygondozás céljaira. — A pesti egyházmegye tanítói gyámegyletének és a tanítók üdülő otthonainak (Almádi és Hajdúszoboszló) külön 1000—1000 pengőt adományozott.

Sajtóhiba igazítás. Lapunk előbbi, kilencedik számának Tárca rovatában, a negyedik bekezdés huszonnyolcadik sorában, e helyett: „*áhitatos lelkű*“ ez olvasandó: *állhatatos lelkű*. Továbbá a hatodik bekezdés harmadik sorában, e helyett: „*kátéhitű*“ olvasandó: *kátéhű*, ami megmagyarázva azt jelenti, hogy: a kátéhoz híven ragaszkodó.

Kitüntetés. Kovács Gyula gyulaházi a. ü. jegyzőt, a gyulaházi presbiterium és a felsőszabolcsi egyházmegye belmissziói bizottságának tagját az Országos Testnevelési Tanács „Elismerő oklevél“-lel tüntette ki a levéteoktatás terén elért eredményes fáradozásaiért.

A kollégiumi Kántus a kegyes alapítók emlékére nívós ünnepélyt rendezett március 5-én délután. Dr. szentpéteri Kun Béla megnyitó beszédében rámutatott arra, hogy ha a

takarékossági program az egyetemeket is érintené, a debreceni egyetem lehet az utolsó.

A debreceni nyilastelepi református egyházrész Nőegylete és Leányköre gazdag műsorral szeretetvendégséget tartott március 6-án este a megnagyobbított iskolateremben. Megnyitó beszédet Papp Imre lelkész mondott; Mezey Béla lelkész „A nő és az egyház“ címmel megtartott előadása után Filep Endre egyházrész gondnok mondott záróbeszédet. A leánykört tagok több énekszámval és „Jákób kútjánál“ című bibliai tárgyú színdarabval szerepeltek.

Az Ispotály ünnepe. A debreceni református egyház március 6-án délután 5 órakor az ispotályi templomban kegyeletes emlékünnepelet rendezett, amikor az Ispotály alapítóiról és jótevőiről emlékezett meg. Ez az ünnepély kegyeletes hálaáldozat a multak nagy emlékeiért és tetteiért, melyeknek indító okai ott fakadtak fel az áhitatos szívek mélyén. Az igét Szele Miklós Dóczi-intézeti vallastanár hirdette. Közreműködött a Református Tanítói Vegyeskar és a Kossuth Dalkör. Záróimádságot Molnár Ferenc ispotályi lelkész mondott.

A debreceni egyetemre hallgatónak beiratkozott 189 (4 nő) hittanhallgató, 596 joghallgató, 298 orvostanhallgató és 322 bölcsészettanhallgató, összesen 1405 hallgató.

A Debreceni Kálvinisták Templomegyesülete március 7-én rendezte a szokásos teaestjét a Kollégium dísztermében. Koncz Aurélné Dóczi-intézeti igazgató a „Dolgozó nő“-ről előadást tartott.

A péterfia utcai egyházrész összejöveteli óráján, március 8-án, vitéz dr. Bessenyei Lajos gimnáziumi igazgató tartott előadást.

A győri református leányegyesület február 21-én Varga Gyula költő emlékezetének irodalmi estélyt rendezett a Kálvin-kultúrházban.

Eladó egy egészen új, finom bőrkötésű Czeglédi Sándor-féle Bibliai Lexikon. Ára 60 P helyett 40 P. Suhajik János László ev. theologus Hódmezővásárhely, II. ker. Kigyó-u. 2. sz.

Pályázat.

A püspökladányi református egyház pályázatot hirdet segédtanítói állásra. Fizetés törvénytörvény szerinti. Kötelessége iskolaszék által kijelölt osztály vagy osztályok tanterv szerinti vezetése, vasárnapi iskola vezetés, egyéb belmissziói munkában segédkezés. Pályázati határidő hirdetés megjelenésétől számított nyolc nap. Pályázatok iskolaszék címére küldendők okmányok visszaküldéséhez szükséges postabélyeggel. Állás azonnal elfoglalandó. **Iskolaszék.**

TARTALOM: Sz. I.: Probléma. — Iskolapolitikánk. — Egyház: Kelemen Gyula: Egyházaink anyagi válsága, különös tekintettel a beregiekre. — Tövisék és virágok. — Irodalom. — Halottaink. — Különnfélék. — Pályázat.

Laptulajdonos: Dr. KUN BÉLA.

Magyarország aranykoszorús mestere

Szlezák László

harang- és ércöntőde, harangfelsze-
relés és haranglábgyár

BUDAPEST, VI., FRANGEPÁN-U. 77. SZ.

Telefon: Aut. 913-53. sz. Költségvetéssel díjmentesen szolgál.

BUDAPEST-ANGYALFÖLDI REF. TEMPLOM RÉSZÉRE
KÉSZÍTETT HARANG, MELYET DR. RAVASZ LÁSZLÓ PÜSPÖK ÚR
AVATÓTT FEL.

Előnyös fizetési feltételek. Számos egyházi elismerőlevél

Az 1900. évi párisi világkiállításon díszoklevéllel, 1921. és 1923. évi vasipari kiállításon aranyéremmel, az 1925. és 1926. évi kézműipari tárlaton kormánydíszoklevéllel, 1927. és 1928. évi budapesti, székesfehérvári, szentesi és szombathelyi kiállításokon nagy aranyéremmel kitüntetve. 1930. évi nemzetközi vásáron emléklappal kitüntetve.

A budapesti Bazilika 7945 kilogrammos új harangja gyáramban készült.

SESZTINA LAJOS

vasnagykereskedése
Debrecen.

Alapította 1819-ben Sesztina János.

Kitűnő fűtőképességű magyar „Perpetuum“-kályhák.
Magyar gyártmányú zománc-edények,
zsír-bödönök, disznóölő-kések, husvágó-gépek.
Telefon 6. és 15-48.

Fali olvasótáblák, mozgatható betűk, szemléltető képek.

Ligárt M.: Fali olvasótáblák az ABC-hez, a
7 darab lap 3.—
a 7 darab vászonra felhúzza, akasztóval
ellátva 38.—

Vezérkönyvek.

Ligárt M.: Útmutató az Ábécéhez 3-20
Bodor D.: Tanácsadó az Ábécéhez 3-60
Ligárt M.: Beszéd- és értelemgyakorlatok
vezérkönyve, I—IV. o. 9-60
Ligárt M.: Magyar nyelvi vezérkönyv, II—VI. 10-40
Ligárt M.: Számítási vezérkönyv, I—VI. o. 10-40
Somorjai L.: Tornatanítási vezérkönyv, I—VI. 5-50
Szele M.: Vezérkönyv a vallástanításhoz . . . 2-80

Népiskolai egységes vezérkönyvek.

Szerkesztik: Quint József és Körösi Henrik.

Molnár Oszkár: A tanítási módszer történeti
fejlődése. Quint József előszavával 3—
Fodor Ferenc: A magyar elemi népiskolai föld-
rajzi oktatás 4—
Quint—Stelly—Stolmár: A természeti és gazda-
dasági ismeretek tanítása a III—IV. osztá-
lyban 6-40
Quint—Drozd: A beszéd- és értelemgyakorla-
tok tanítása az I. osztályban 9-20
Háros—Körösi: A magyar fogalmazás vezér-
könyve 4-40
Quint—Drozd: A beszéd- és értelemgyakorla-
tok tanítása a II. osztály számára 10—
Berwaldszky—Tsehek: A rajzoktatás vezér-
könyve. Sajtó alá rendezte: Luttor Ignác 16—
Berta—D. Paál: Új vezérkönyv a beszéd- és
értelemgyakorlatokhoz 4—
Berta—D. Paál: Új vezérkönyv a helyesírás
és magyar nyelvtan tanításához 3-60
Berta—D. Paál: Új vezérkönyv a természet-
rajz, gazdaságtan és háztartástan tanítá-
sához 2-80
Biró K. L.: Gyakorlati példatár a fogalmazás
tanításához, II., III., IV. és V—VI. oszt.
együtt, osztályonként, á 1-20
Vallástanítási és egyházi énektanítási tanterv
és utasítás, 1929. évi kiadás. (A református
Egyetemes Konvent kiadványa) 1-20
Straub—Vadász: A számolás és mérés tanítá-
sának vezérkönyve 4-80
Móczár M.: Vezérkönyv a természetrajz, gaz-
daságtan és háztartástan tanításához,
III—IV. oszt. számára 3—

„MÉLIUSZ“

könyvkereskedés

Debrecen, Ferenc József út 26.